

ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО НАУКОВОГО ЦЕНТРУ НАН ТА МОНМОЛОДЬСПОРТУ УКРАЇНИ

Аби плідно займатися наукою,
мені насамперед потрібно мати можливість
обмінюватися думками з іншими вченими.

Н. ВІНЕР

Минуло сорок років відтоді, як в Україні було прийнято важливе рішення щодо створення мережі академічних регіональних наукових центрів у найбільш розвинених у науково-технологічному відношенні містах.

Сорок років... В історичному вимірі — невеликий проміжок часу, але скільки всього сталося за цей період! Відійшли у минуле деякі ідеї, що були пріоритетними при заснуванні наукових центрів... Однак необхідність регіоналізації науково-технічної діяльності, зумовлена природно-економічною специфікою і наявністю комплексу складних проблем, притаманних кожному конкретному регіону України, з часом лише зростала.

Північно-Східний науковий центр (ПСНЦ) було створено у травні 1971 року відповідно до Постанови ЦК КПУ і Ради Міністрів УРСР від 11.05.1971 р. № 207 «Про створення наукових центрів Академії наук УРСР в окремих економічних районах Української РСР» як науковий центр Академії наук УРСР. З часом ці центри набули статусу подвійного підпорядкування, нині — Національній академії наук України та Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України.

Серед регіональних наукових центрів Північно-Східний (спершу — Харківський) є одним із найбільших. До сфери його науко-

вого обслуговування, крім Харківської, віднесено також Полтавську та Сумську області, в яких створено і діють дві філії ПСНЦ, що передбачено його структурою і відрізняє від решти академічних регіональних наукових центрів. Центр виконує значний обсяг розробок в інтересах розвитку цих областей.

Як відомо, престиж тієї чи іншої установи значною мірою залежить від постаті її керівника. З огляду на це можна стверджувати, що Північно-Східному науковому центру вельми пощастило, адже в різні роки його очолювали вчені, імена яких відомі далеко за межами України.

Першим головою Центру став академік НАН України Олександр Якович Усиков, а керований ним Інститут радіофізики і електроніки було визначено як базову установу для ПСНЦ. О.Я. Усиков очолював Центр до 1978 року, потім на цій посаді його замінив видатний математик, академік Олексій Васильович Погорелов. З 1981 по 1986 рік Центром керував академік НАН України Віктор Петрович Шестопапов, а після нього, до 1992 року — академік НАН України Віктор Федотович Зеленський, директор Харківського фізико-технічного інституту. З 1992 року й до нині Північно-Східний науковий центр працює під керівництвом відомого вченого та організатора науки, академіка НАН України Володимира Петровича Семиноженка.

Серед головних завдань діяльності ПСНЦ — наукове, науково-організаційне та координаційне забезпечення вирішення актуальних комплексних регіональних проблем, передусім за такими напрямками, як екологія, ресурсозбереження, метрологія, здійснення економічних реформ на регіональному рівні, збереження й розвиток науково-технологічного потенціалу регіону, просвітницька діяльність, сприяння впровадженню в економіку регіону досягнень науки і техніки, новітніх технологічних процесів, а також підвищенню інтелектуального рівня населення тощо.

В цьому короткому повідомленні йдеться лише про одну з форм діяльності ПСНЦ, яка наочно ілюструє виконання ним функцій міжгалузевого координатора — організація та активна участь Центру в різних міжнародних та всеукраїнських симпозіумах, конференціях та інших наукових і науково-практичних заходах. Слід зазначити, що тематичний спектр цих наукових зібрань надзвичайно широкий, а взятий Центром курс на плідну співпрацю при їх організації з Національною і галузевими академіями наук, науковими установами, вищими навчальними закладами регіону та центральними й регіональними владними структурами забезпечує актуальність і популярність цих форумів та масштабне представництво на них вітчизняних і закордонних вчених і спеціалістів.

Свого роду «випробуванням на міцність» стало для ПСНЦ проведення на його базі у серпні 1996 року III Міжнародного конгресу українців, який зібрав кілька сотень учених та громадських діячів з України та багатьох країн світу, де є українська діаспора. До відкриття конгресу було приурочене видання багатотомного збірника доповідей його учасників. Цей масштабний захід викликав великий позитивний резонанс й сприяв авторитету Північно-Східного наукового центру.

У 1997 році ПСНЦ виступив з ініціативою проведення у Харкові на базі провідних вищих навчальних закладів регіону циклу міжнародних науково-практичних конференцій під загальною назвою «Наука і соціальні проблеми суспільства». Зважаючи на

багатоаспектність цієї тематики, кожна з шести проведених конференцій була присвячена розгляду низки суміжних питань:

1998 рік — «Наука і соціальні проблеми суспільства: соціогуманітарні проблеми» (на базі Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна);

2001 рік — «Наука і соціальні проблеми суспільства: людина, техніка, технологія, довкілля» (на базі Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»);

2003 рік — «Наука і соціальні проблеми суспільства: медицина, фармація, біотехнологія» (на базі Національного фармацевтичного університету);

2006 рік — «Наука і соціальні проблеми суспільства: харчування, екологія, демографія» (на базі Харківського державного університету харчування та торгівлі);

2008 рік — «Наука і соціальні проблеми суспільства: освіта, культура, духовність» (на базі Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди);

2011 рік — «Наука і соціальні проблеми суспільства: інформатизація та інформаційні технології» (на базі Харківського національного університету радіоелектроніки).

Постійними співорганізаторами конференцій цього циклу, крім ПСНЦ, були Національна академія наук, Міністерство освіти і науки, Харківська облдержадміністрація. З огляду на той чи інший тематичний профіль конференцій, їхніми співорганізаторами також виступали відповідні галузеві академії наук, міністерства та відомства України.

До організації та участі у конференціях були залучені провідні наукові установи та вищі навчальні заклади відповідного профілю. Серед учасників конференцій — відомі вчені та спеціалісти України, країн СНД та дальнього зарубіжжя. Робота форумів супроводжувалась виданням їхніх матеріалів та висвітлювалась засобами масової інформації.

Природно, «конференційна діяльність» ПСНЦ не обмежується лише проведенням наукових форумів зазначеного циклу. Для повнішого уявлення масштабів такої діяльності

Центру та спектру проблематики, що розглядалась на цих наукових зібраннях, наведемо лише назви конференцій, що відбулися в регіоні, співорганізатором яких Північно-Східний науковий центр виступив в останні роки:

- Всеукраїнська науково-практична конференція «Інноваційний розвиток України: наукове, економічне та правове забезпечення» (2007 р.);
- Міжнародна науково-практична конференція «Соціально-економічний розвиток регіонів України: проблеми науки та практики» (2007 р.);
- Міжнародна науково-практична конференція «Фінансові механізми сталого економічного розвитку» (2007 р.);
- Міжнародна науково-практична конференція «Конкурентоспроможність та інноваційний розвиток України» (2007 р.);
- VI Міжнародна науково-практична конференція «Метрологія та вимірювальна техніка» (2008 р.);
- Всеукраїнська конференція «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики» (2008 р.);
- VII Міжнародна науково-практична конференція «Інтелекція. Освіта. Суспільство: виклики глобальної кризи» (2009 р.);
- II Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми світлотехніки» (2009 р.);
- Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми й перспективи розвитку академічної й університетської науки» (2009 р.);
- Перша всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Проблеми економіки та управління у промислових регіонах» (2010 р.);
- VII Міжнародна науково-практична конференція «Метрологія та вимірювальна техніка» (2010 р.);
- II Міжнародна науково-практична конференція «Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі» (2010 р.);
- VII Міжнародна науково-практична конференція «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2010» (2010 р.);

- III Міжнародна науково-технічна конференція «Сучасні проблеми світлотехніки» (2011 р.);

- IV Міжнародний радіоелектронний форум «Прикладна радіоелектроніка: стан та перспективи розвитку» (МРФ-2011) (2011 р.);

- Всеукраїнська науково-технічна конференція «Створення, експлуатація і ремонт машин та обладнання для виробництва будівельних матеріалів і конструкцій» (2011 р.);

- Інтернет-конференція «Українсько-американські контакти у сфері вищої освіти: досвід та перспективи взаємодії» (2011 р.).

Отже, можна стверджувати, що перелік цих представницьких науково-інформаційних заходів, проведених за участю ПСНЦ, красномовно свідчить про його авторитет і затребуваність, а організація плідного обміну інформацією на науково-технічних конференціях є важливою складовою діяльності Центру.

В сучасних умовах наука вважається вирішальним фактором економічного піднесення. Україна має значний науково-технологічний потенціал, який, незважаючи на численні негаразди, ще зберігає можливості не лише свого відродження, а й подальшого розвитку. Цей потенціал є одним із найважливіших ресурсів нашої держави, в якому — її реальний шанс на завоювання гідного місця серед розвинених країн світу. У зв'язку з цим турбота про збереження і розвиток на регіональному рівні цього потенціалу нині є головним завданням, що постає перед регіональними науковими центрами НАН та МОНмолодьспорту України.

У цьому повідомленні зроблено спробу висвітлити лише одну сторону діяльності Північно-Східного наукового центру. Про інші аспекти його діяльності, про внесок у збереження і розвиток науково-технологічного потенціалу регіону йтиметься в наступних публікаціях.

К.К. Прядкін,
заступник голови

Північно-Східного наукового центру
НАН та МОНмолодьспорту України